

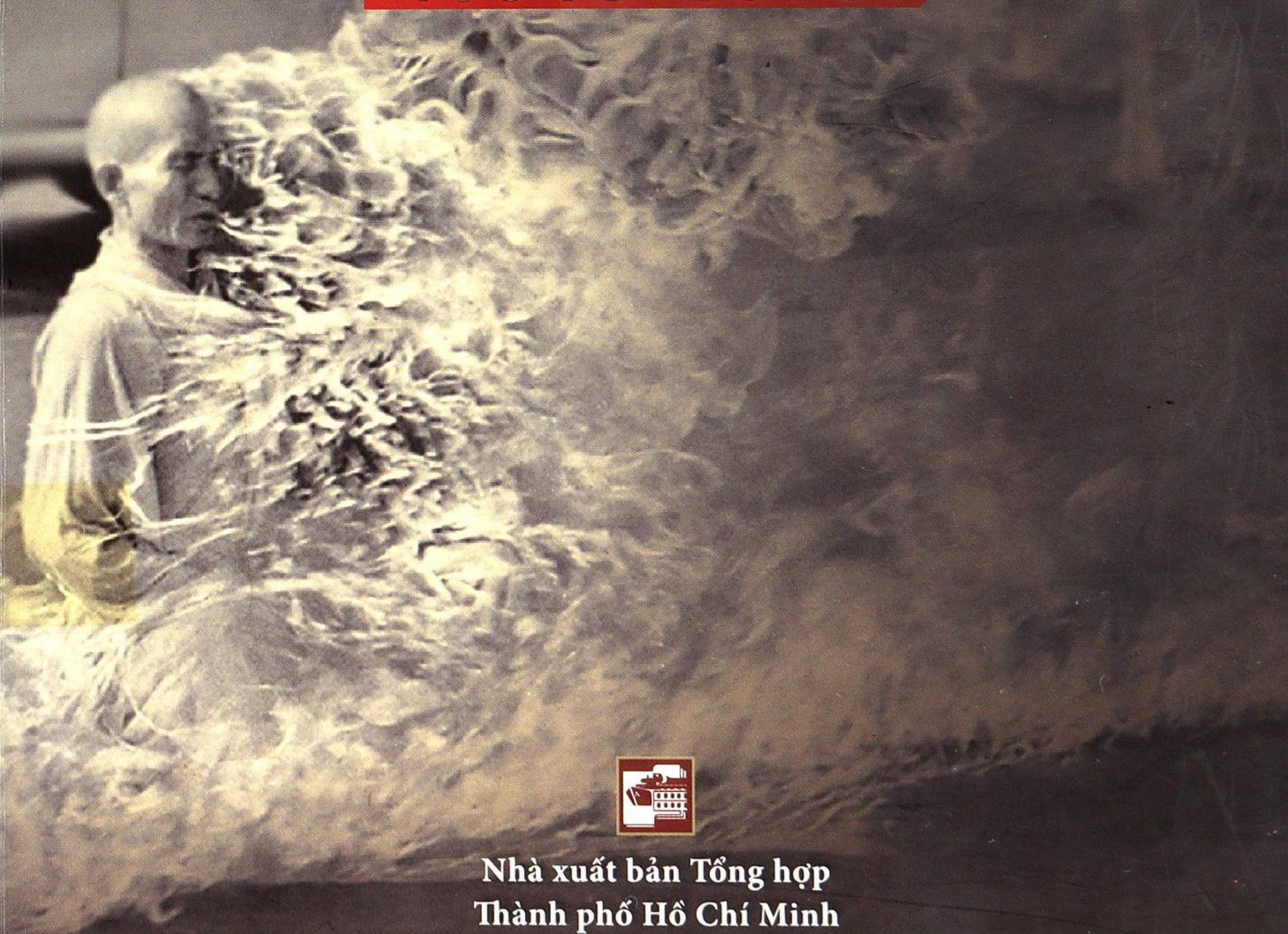
PGS. TS. Lê Cung (Chủ biên)

PGS. TS. Lê Thành Nam - TS. Hồ Hải Hưng

TS. Nguyễn Minh Phương - TS. Nguyễn Trung Triều

Tinh thần nhập thế CỦA PHẬT GIÁO VIỆT NAM

(1945 - 1975)

Nhà xuất bản Tổng hợp
Thành phố Hồ Chí Minh

“Thiên hạ ví như món đồ dùng, đặt vào chỗ yên thì yên, đặt vào chỗ nguy thì nguy, chỉ cốt ở đức nhà vua thực hành khác nhau mà thôi. Đức hiếu sinh của nhà vua thấm nhuần đến nhân dân, thì nhân dân yêu mến vua như cha mẹ, tôn kính vua như mặt trời mặt trăng, thế tức là đặt thiên hạ vào chỗ yên vậy, ... Việc trị, loạn còn căn ở các quan, được lòng người thì trị an, mất lòng người thì loạn lạc”.

(Thiền sư Viên Thông)

PGS.TS. Lê Cung
(Chủ biên)

PGS. TS. Lê Thành Nam, TS. Hồ Hải Hưng,
TS. Nguyễn Minh Phương, TS. Nguyễn Trung Triều

**TINH THẦN NHẬP THỂ
CỦA
PHẬT GIÁO
VIỆT NAM
(1945 - 1975)**

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

**BIỂU GHI BIÊN MỤC TRƯỚC XUẤT BẢN
ĐƯỢC THỰC HIỆN BỞI THƯ VIỆN KHTH TP. HCM**

Tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975) / Lê Thành Nam ... [và nh.ng. khác] ; Lê Cung chủ biên. - T.P. Hồ Chí Minh : Nxb. Tổng hợp T.P. Hồ Chí Minh, 2018.

320 tr. : minh họa ; 24 cm

ISBN 978-604-58-8107-1

1. Phật giáo -- Việt Nam -- Lịch sử -- 1945-1975. 2. Phật giáo và nhà nước -- Việt Nam.
I. Lê Thành Nam. II. Lê Cung.

1. Buddhism -- Vietnam -- History -- 1945 -- 1975. 2. Buddhism and state -- Vietnam.

294.309597 -- ddc 23

T588

MỤC LỤC

- Lời Nhà xuất bản 9
- Lời mở đầu 11

Chương dẫn nhập

KHÁI QUÁT TINH THẦN NHẬP THỂ CỦA PHẬT GIÁO VIỆT NAM TỪ BẮC THUỘC ĐẾN CÁCH MẠNG THÁNG TÁM NĂM 1945

1. Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam
thời Bắc thuộc 15
2. Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam
từ Ngô - Đinh - Tiền Lê - Lý - Trần đến Lê - Nguyễn..... 17
3. Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam
cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX..... 23
4. Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam
những năm 30 và 40 của thế kỷ XX..... 26
5. Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam
trong Cách mạng tháng Tám năm 1945..... 33

Chương 1

TINH THẦN NHẬP THỂ CỦA PHẬT GIÁO VIỆT NAM (1945 - 1954)

- I. GIAI ĐOẠN 1945 - 1946 39
 1. Chính sách của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa
đối với Phật giáo Việt Nam..... 39
 2. Hoạt động của tổ chức Phật giáo Cứu quốc,
Tăng già Cứu quốc 42

3.	Tăng sĩ Phật giáo tham gia bộ máy nhà nước cách mạng	52
4.	Thanh niên tăng tham gia phong trào Nam tiến	54
II.	GIAI ĐOẠN 1947 - 1954	58
1.	Chính sách của thực dân Pháp đối với Phật giáo Việt Nam	58
2.	Tăng Ni, Phật tử tham gia kháng chiến chống Pháp.....	63
3.	Thanh niên tăng với phong trào “cởi cà sa mặc chiến bào”	71
4.	Sự thành lập Tổng hội Phật giáo Việt Nam (06 - 5 - 1951)	76
5.	Hoạt động của Tổng hội Phật giáo Việt Nam	81

Chương 2

TINH THẦN NHẬP THỂ CỦA PHẬT GIÁO VIỆT NAM (1954 - 1975)

I.	GIAI ĐOẠN 1954 - 1963	89
1.	Chính sách của chính quyền Ngô Đình Diệm đối với Phật giáo miền Nam (1954 - 1963)	89
2.	Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam trước năm 1963	101
3.	Tinh thần nhập thể của Phật giáo Việt Nam năm 1963	110
II.	GIAI ĐOẠN 1964 - 1968	140
1.	Chính sách của Mỹ và chính quyền Sài Gòn đối với Phật giáo miền Nam (1964-1968)	140
2.	Đấu tranh chống dư đảng Cần lao và độc tài quân phiệt	150
3.	Cuộc vận động dân chủ năm 1966	172
4.	Đấu tranh chống bầu cử các cấp của chính quyền Nguyễn Văn Thiệu	203
5.	Đấu tranh bảo vệ sự thống nhất Phật giáo (chống Sắc luật 23/67)	207
6.	Phật giáo miền Nam trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Mậu Thân 1968.....	217
III.	GIAI ĐOẠN 1969 - 1975	221
1.	Chính sách của Mỹ và chính quyền Sài Gòn đối với Phật giáo miền Nam (1969 - 1975)	221

2. Đấu tranh chống khủng bố, đòi trả tự do cho Tăng Ni, Phật tử.....	229
3. Đấu tranh chống cuộc bầu cử Tổng thống độc diễn ngày 3-10-1971	237
4. Đấu tranh đòi hòa bình cho Việt Nam	241
5. Đấu tranh đòi thi hành Hiệp định Paris	260
6. Đấu tranh đòi thành lập Chính phủ Hòa giải, Hòa hợp dân tộc.....	267
7. Phật giáo miền Nam trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân 1975	269

Chương 3

TÍNH CHẤT, ĐẶC ĐIỂM VÀ Ý NGHĨA LỊCH SỬ TINH THẦN NHẬP THỂ CỦA PHẬT GIÁO VIỆT NAM (1945 - 1975)

I. TÍNH CHẤT	277
1. Tính chất dân tộc và dân chủ	277
2. Tính chất bất bạo động	288
II. ĐẶC ĐIỂM	291
1. Qui mô rộng lớn	291
2. Sự liên tục và quyết liệt	295
3. Sự đa dạng và phong phú về hình thức và biện pháp đấu tranh.....	300
III. Ý NGHĨA LỊCH SỬ	303
1. Chứng minh tinh thần bất khuất của Tăng Ni, Phật tử Việt Nam trong tinh thần đấu tranh của dân tộc	303
2. Đóng góp to lớn vào thắng lợi của phong trào giải phóng dân tộc Việt Nam.....	304
3. Góp phần vào việc phục hồi và phát triển Phật giáo Việt Nam.....	309
4. Khẳng định chân lý “ <i>đồng hành cùng dân tộc</i> ” của Phật giáo Việt Nam.....	311
TÀI LIỆU THAM KHẢO	315

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Suốt 2.000 năm kể từ khi được truyền vào nước ta, Phật giáo luôn “*đồng hành cùng dân tộc*” trong hành trình dựng nước, giữ nước và mở nước. Trong suốt một ngàn năm chống Bắc thuộc, Phật giáo đã trở thành điểm tựa tinh thần không thể thiếu của các tầng lớp nhân dân. Nhiều Tăng Ni, Phật tử đã tham gia vào cuộc đấu tranh kiên cường, bền bỉ chống quân xâm lược phương Bắc.

Bước sang buổi đầu của thời đại Độc lập, Tự chủ, các bậc Tăng thống, Quốc sư đã cố vấn cho các vị vua về kế sách trị nước an dân, góp phần củng cố nền độc lập vừa giành lại được. Thời Lý - Trần được coi là giai đoạn thịnh trị trong lịch sử dân tộc cũng đồng thời là giai đoạn phát triển đỉnh cao của đạo Phật. Nhiều bậc minh quân, hoàng thân, quan lại cùng đồng thời là Tăng Ni, Phật tử đã đem tinh thần từ bi, hỷ xả của nhà Phật vào công cuộc xây dựng đất nước, mở mang bờ cõi và chống giặc ngoại xâm. Thời Lê - Nguyễn, Nhà nước phong kiến chủ trương phát triển Nho giáo, song Phật giáo vẫn có chỗ đứng vững chắc trong lòng dân tộc. Trong hành trình mở cõi về phương Nam, nơi đâu có dấu chân lưu dân người Việt tới khai khẩn thì nơi đó vang vẳng tiếng chuông chùa.

Trong cuộc đấu tranh chống thực dân xâm lược, sự ủng hộ cùng những đóng góp to lớn cả về tinh thần và vật chất của chư Tăng Ni, Phật tử đã góp phần bện chặt mối dây đoàn kết toàn dân tộc, đặc biệt, với tinh thần “*từ bi nãi sát sinh dĩ độ chúng sinh*”, nhiều Tăng Ni đã “*cởi áo cà sa, khoác chiến bào*” cùng cả nước ra trận. Những năm chống Mỹ cứu nước, từ chốn cửa chùa đã khởi phát biết bao phong trào đấu tranh kiên cường, bất khuất chống lại các chế độ độc tài, góp phần lật đổ chính quyền Sài Gòn do Nhà Trắng dựng lên.

Như một sự nối dài bất tận của lịch sử, hôm nay, Phật giáo đang tiếp tục gắn bó vận mệnh của mình với vận mệnh dân tộc. Khắp nơi nơi, từ miền biên giới địa đầu Tổ quốc tới nơi hải đảo đầu sóng ngọn gió, ngày qua ngày, tiếng chuông chùa ngân vang trong gió sớm, hòa với tiếng sóng biển và tiếng gọi thôi thúc của lòng người hãy cùng nhau giữ vững từng thước đất mà cha ông muôn đời để lại.

Gốc rễ sự “*đồng hành cùng dân tộc*” xuyên suốt hai thiên niên kỷ của Phật giáo Việt Nam, không gì khác hơn là tinh thần nhập thế. Có thể khẳng định đây là một nét đặc sắc của Phật giáo nước ta. Nét đặc sắc ấy được trình bày trong cuốn sách ***Tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975)*** mà quý độc giả đang cầm trên tay.

Nét nổi bật của công trình là nguồn tài liệu phong phú từ nhiều phía, cả trong và ngoài nước, trong đó có nhiều tài liệu quý được lưu trữ tại các trung tâm lưu trữ quốc gia, các tự viện, trong thư viện Đại học Harvard – Mỹ cùng với việc phỏng vấn nhân chứng; qua đó các tác giả đã trình bày, phân tích đầy đủ và rõ nét tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam trong suốt hơn 2.000 năm, đặc biệt là giai đoạn 1945 - 1975, với những biểu hiện, tính chất, đặc điểm và ý nghĩa lịch sử cụ thể. Cuốn sách giúp chúng ta thấy được “*cái biện chứng của lịch sử*” trong sự nghiệp dựng nước và giữ nước, và thêm một lần nữa chứng minh sự gắn kết keo sơn giữa Phật giáo Việt Nam với dân tộc, điều mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: “*Phật giáo Việt Nam với dân tộc như hình với bóng, tuy hai mà một*”. Cuốn sách sẽ là một tài liệu hữu ích đối với đông đảo bạn đọc muốn tìm hiểu về tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975).

Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh trân trọng giới thiệu cuốn sách ***Tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975)*** tới bạn đọc gần xa.

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

LỜI MỞ ĐẦU

Từ thời kỳ đen tối nhất dưới thời Bắc thuộc, qua thời kỳ hưng thịnh của dân tộc dưới hai triều đại Lý - Trần,... đến thời kỳ cận hiện đại với ngót hơn một thế kỷ dưới ách đô hộ của thực dân phương Tây, để rồi cả dân tộc ta quật khởi giành lại giang sơn, đất nước.

Trong bất cứ hoàn cảnh nào, Phật giáo Việt Nam cũng hòa nhập vào đời sống dân tộc, cùng chung vận mệnh với dân tộc, có những cống hiến lớn lao đối với dân tộc trong sự nghiệp dựng nước, giữ nước và mở nước. Đây chính là sợi chỉ đỏ xuyên suốt dòng sinh mệnh của Phật giáo Việt Nam suốt hai ngàn năm kể từ khi được truyền vào nước ta.

Trước vận hội mới của đất nước, việc khảo cứu để đi đến nhận thức một cách có hệ thống và đầy đủ về *“tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975)”* đối với dân tộc là một việc làm rất cần thiết, có ý nghĩa thực tiễn hết sức quan trọng. Tuy nhiên, như chúng ta đều biết trong suốt chiều dài lịch sử dân tộc *“tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam”* được thể hiện trên hầu hết các lĩnh vực, rất đa dạng và vô cùng phong phú. Cuốn sách này chỉ giới hạn nghiên cứu, tìm hiểu *“tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam”* trong sự nghiệp giải phóng dân tộc (1945 - 1975), một sự nghiệp mà cả dân tộc tập trung giải quyết để đến đích vô cùng vẻ vang và cao đẹp vào ngày 30-4-1975.

Để đạt được mục tiêu trên đây, trong hơn ba thập kỷ qua, chúng tôi đã đầu tư nhiều công sức cho việc nghiên cứu, tìm hiểu vai trò và đóng góp của Phật giáo Việt Nam đối với sự nghiệp giải phóng dân tộc (1945 - 1975). Kết quả, một số công trình đã hoàn thành như *Phong trào Phật giáo miền Nam Việt Nam năm 1963* (Luận án Tiến sĩ)⁽¹⁾; *Phật giáo Việt Nam trong đời sống chính trị - xã hội miền Nam Việt Nam (1954 - 1975)*, Toyota Foundation, Nhật Bản, 2000; *Phong trào Phật giáo miền Nam Việt Nam từ sau cuộc đảo chính lật đổ chế độ Ngô Đình Diệm (1-11-1963) đến trước cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Mậu Thân (1968)*, đề tài cấp Bộ, Mã số B2000-09-43, 2001 - 2002; *Phong trào Phật giáo miền Nam Việt Nam 1968 - 1973*, đề tài cấp Bộ⁽²⁾, Mã số B2002-09-02, 2002-2003; *Phong trào đô thị miền Nam Việt Nam 1954 - 1960*, đề tài cấp Bộ, Mã số DDH03-12, 2006-2007; *Phong trào đô thị miền Nam Việt Nam 1961 - 1965*, đề tài cấp Bộ, Mã số DHH03-59, 2010-2011; *Phật giáo Việt Nam trong phong trào giải phóng dân tộc giai đoạn 1945-1975*, đề tài cấp Bộ, Mã số 2013-DDH-105, 2013-2014,... Một số đề tài đã trở thành chuyên đề giảng dạy từ bậc cử nhân, cao học đến nghiên cứu sinh; hoặc được xuất bản thành sách.

Song song với các công trình trên đây, chúng tôi đã có hàng trăm bài nghiên cứu khoa học thuộc chủ đề “*Tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 - 1975)*”, đăng trên các tạp chí chuyên ngành trung ương, như tạp chí *Nghiên cứu lịch sử*, tạp chí *Nghiên cứu tôn giáo*, tạp chí *Lịch sử Quân sự*; hoặc các thông báo khoa học của Bộ Giáo dục và Đào tạo, các trường đại học, các viện nghiên cứu trong nước, hoặc các hội thảo khoa học trong nước

-
1. Với công trình này, năm 1995, chủ biên đã được Viện Harvard - Yenching, Đại học Harvard, Hoa Kỳ chọn mời tham gia Chương trình Visiting Scholar. Công trình đã được Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội công bố năm 1999; Nxb. Thuận Hóa, Huế tái bản vào các năm 2003, 2005 và 2008.
 2. Công trình cấp Bộ, đạt “*Giải thưởng sáng tạo Khoa học Công nghệ tỉnh Thừa Thiên Huế năm 2005*” và “*Hội thi Sáng tạo Kỹ thuật Thừa Thiên Huế lần thứ II (2004 - 2005)*”.

và quốc tế⁽¹⁾. Ở nước ngoài, chúng tôi đã có một số bài được công bố trên các tạp chí *Giao điểm* (Mỹ), *Chuyên luận* (Úc); hoặc được tuyển chọn công bố trên sách: *1963 - 2003 Bốn mươi năm nhìn lại*; *1963 - 2013 Năm năm nhìn lại*, 3 tập (Tuyển tập của 99 tác giả), Nxb. Thiện Trí Thức, USA, 2013.

Cuốn sách *Tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam (1945 -1975)* mà bạn đọc đang có trên tay, ngoài việc kế thừa sự tổng hợp, phân tích về mặt tư liệu và những luận điểm khoa học các công trình nói trên, còn dựa trên cơ sở góp ý của các bậc tôn túc, như Hòa thượng Thích Thiện Siêu, Hòa thượng Thích Thiện Châu (Pháp); những nhà nghiên cứu thượng thặng như GS. Trần Văn Giàu, GS. Lê Mạnh Thát, PGS. Cao Văn Lược; những chứng nhân lịch sử như cụ Hoành Linh Đỗ Mậu, Pháp sư Thích Giác Đức (Mỹ), Cư sĩ Tổng Hồ Cẩm,... Xin được tri ân tất cả.

Nhân cuốn sách được xuất bản, xin bày tỏ lòng biết ơn đến bạn đọc trong và ngoài nước đã quan tâm và động viên thích đáng trong quá trình nghiên cứu của chúng tôi suốt hơn ba thập kỷ qua. Xin cảm ơn Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh đã làm cầu nối để đưa cuốn sách đến quý độc giả gần xa.

Trung Thu Mậu Tuất (2018)

Chủ biên

PGS. TS. Lê Cung

1. Hội thảo Quốc tế *Việt Nam học* lần thứ II tổ chức tại TP. Hồ Chí Minh, 14-16/7/2004; Hội thảo quốc tế *Phật giáo trong thời đại mới: Cơ hội và thách thức*, do Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam tổ chức tại TP. Hồ Chí Minh, 15-16/7/2006; Hội thảo Quốc tế: *Những khía cạnh chọn lọc trong lịch sử và nhận thức về phong trào kháng chiến 1954 - 1975 ở Việt Nam*, do Hội đồng chỉ đạo biên soạn Lịch sử Nam Bộ kháng chiến, Tổ chức Rosa Luxemburg (Đức), Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, tổ chức tại Thành phố Hồ Chí Minh ngày 5 và 6-9-2008,...